

Forfatter: Bagger, Carl

Titel: Udvalgte Skrifter

Citation: Bagger, Carl: "Udvalgte Skrifter", i Bagger, Carl: *Udvalgte Skrifter*, udg. af OSKAR SCHLICHTKRULL , 1928, s. III. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-bagger01val-shoot-idm140621539131952/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte Skrifter

Hvor sørgeligt Baggers Liv end formede sig, havde det næppe Personlighedsindhold nok til at kunne kaldes en Tragedie: en begavet ung Mand tager Forskud paa Livet og hvirvles ind i et Uføre, som han ikke har Vilje og Styrke nok til at rede sig ud af igen, mens Tid er, og han ender i Elendighed. Hvad der skiller dette Tilfælde fra Tusinder af andre beslægtede, er imidlertid det Temperament, det Gemyt, hvormed den, hvem Historien overgaar, selv oplever den. At Bagger kendte Øjeblikke, da han led sjældige Lidelser, som førte ham Vanvidsafgrunden nær, derom er der ingen Tvivl. At han var sig disse Lidelsers Værd bevidst som Kilde til sin Digtning det er lige saa givet. I sin Svaghed kælede han for sin egen Ulykke og var vel nok tilbøjelig til at overvurdere Nødvendigheden af at falde dybt som en Betingelse for sin Poesis Lødelighed. Og hvor hans Liv bød ham Mulighed for Gisninger i Retning af det brødefulde og uhyggelige, der hagede han sig fast og skabte nyt Passionsstof.

II.

Han begyndte med de højeste Aspirationer. En Tragedie — »*Dronning Christine af Sverrig og Monaldeschi*« — som udkom i 33, men blev digtet flere Aar før, er i Shakespeares og Schillers Stil. Det var Forfatteren et haardt Stød, at den blev upaaskønnet af Samtiden og kasseret af det kgl. Teater. Til Trods for flere smukke lyriske Partier læses den næppe i sin Helhed med Behag i vore Dage. Hverken den eller et senere historisk Skuespil »*Cromwells Søn*« (efter Scribe), er optaget i dette Udvalg. Endnu en Tragedie, »*Cid*«, — ligelædes fra de første Ungdoms-

III

aar — indleveredes til og kasseredes af Teatret.*) Af Baggers Prosa kan kun »*Min Broders Levnet*» og en Forstudie til denne: »*Erindringer fra et Ungkarlsliv i København*« — begge optaget i Udvalget — paakræve Interesse. Det øvrige: nogle smaa Fortællinger, væsentlig med Fortidsemne, er ganske betydningsløst.

Højest naaede Bagger vel nok — trods megen Ujævnhed — som Lyriker, og nærværende Samling byder da ogsaa et fyldigt Udvalg af hans Lyrik.

To Gange har han givet os Programmet for sin Digtning: første Gang i et Indledningsdigt fra 1828 til en paatænkt, men aldrig udgivet Digtsamling. Han kalder det *Prolog*. Anden Gang i Digtet *Til Læseren*, hvormed han indleder Samlingen »*Smaadigte*«, 1834. Han ser i disse Vers sig selv som den simple Sanger, der jævnt og menneskeligt vil tolke Hjærtets Frygt og Sorg og Haaben, og han nævner *Frihed*, *Fædreland* og *Kærlighed* som den Himmelbro, der har gjort ham til Sanger. Kærligheden ledte ham dybest i Sangens Rige; ogsaa Friheden toner stærkt i hans Digte; sjældnere Fædrelandet.

Vi vil i det følgende gruppere Digtene efter disse tre Motiver.

I alle Baggers Kærlighedsdigte lever Thoras Træk, enten aabenlyst eller under Maske; og tilsammen giver de et Billede af deres Kærlighedshistorie.

Det synes, at Bagger i den første Tid, han kom paa Basnæs, har haft lidt vanskeligt ved at naa til Klarhed over, hvem af Husets smukke unge Døtre han

*) Robert Neiiendam: Carl Baggers Forhold til Teatret. Personalh. Tidsskr. VI. 5 Bind. S. 217.

skulde binde sit Hjærte til. Saa hændte det imidlertid, kort før Juleferien 27, at Thora blev alvorligt syg. Derom har Brevene til Brødrøne i Sorø fortalt, og disse har delt deres Bekymring med Vennen Carl Bagger. Ham rammer det som et Lynslag, og det afføder det lille Digt »Da Thora var syg«. Digtet er — som det oprindelig hed i Originalmanuskriptet — en »stille Friegang«.^{*)} For første Gang bliver han sig sin Kærlighed fuldt bevidst, og med denne Erkendelse følger en Ruelse over ikke at være hende værdig: »Røveren saa Paradiset.« Hvormed havde han da forbrudt sig? At han ikke bekender den hele Sandhed, naar han skriver, at han — ligesom Poul Møllers krøllede Frits — har været lidt for tilbøjelig til en munter Klink, fremgaar ligeledes af nævnte Originalmanuskript, hvor der findes følgende lidt farligere Tilstaaelse, som Thora maaske aldrig har faaet i Hænde, i hvert Fald ikke ved den Lejlighed:

»Snüffe skal jeg aldrig meer,
Naar i Nærhed jeg dig seer;
Drikke Øl om Morgnen ei,
Hvis dit Øie byder nei!
Aldrig Snaps og lidet Viin,
Suarlig Attestatsen min!«

Hun har altsaa tidligt kendt hans Svagheder. At han har haft en begrundet Mening om, at stud. jur. Carl Bagger ikke var persona grata som Svigersøn hos Justitsraad Fiedler til Basnæs, fremgaar af en Efterskrift, som ligeledes kun findes i Originalmanuskriptet: han taler her om en lille Staalring, som han beder hende holde i Ære, til

^{*)} Dølleris S. 35.

Din strænge Fa'r
Ei kan os skille nærne,
Men sætter os en anden klar
Af Guld om højre Hænde.

Samme Efterskrift tyder isøvrigt paa, at han har været sikker nok paa sin Thoras Ja.

Saa tilbragte da Bagger en lykkelig Juleferie paa Basnæs i dagligt Samvær med Thora. Afskeden har været smertelig, og — hvis jeg ser ret — har Digteren ikke fjernet sig mange Mil fra Basnæs, før han har lettet sit tunge Sind i nogle lindrende Vers. Det lille Digt hedder »Søfuglen«. I en By ved en Bugt ser han den hvide Søfugl komme flyvende. Han kalder paa den og spørger den, om den bringer Bud fra hende og Minder fra de dejlige Dage, de har haft sammen? og han beder den svinge sig ad Stranden hen og bringe hende Bud igen fra hendes fjerne Ven. Hvor megen sød Længsel er der ikke i de Ord; netop saadan kalder den sig, der har fjernet sig blot en Mil fra den elskede. Den lille Bugt er da Viggen ved Skelskør, og med denne By som Udgangspunkt bliver der Mening i Strofen: »Sving du dig ad Stranden hena«. — Naar det i 1. Strofe hedder: »Flygted du for Ørnen vel«, maa det vides, at »Basnæs« Borgport var prydet med Billedet af en knejsende Ørn, og for Digteren blev denne et Symbol paa hans elskede: hun er stolt som Ørnen, og hendes Blik er mørkt som den dunkle Sky, der ruger over den lille By, hvor han sidder og mindes hende. At det er rigtigt at henslægge Digtet til den allerførste Tid i deres Kærlighedshistorie fremgaar tydeligt af hans Bøn til hende om at tie og vente og af dets nære Forhold til

VI

det lille Digt »Et Sendebrev«, der ogsaa er et Minde fra Juleferien 27—28. Nu er Digteren vendt tilbage til Sorø-Regensen, og igen bliver Minderne til Digt. De Strofer af Byron — hvormed han, der netop denne Jul paa Basnæs havde studeret Byron med Hensykkelse, indleder sine Vers — rummer træt Weltschmerz, og det er typisk ungt, at den 21-aarige Elsker giver sin Kærlighed et Perspektiv af mange Aars Lidelser. Men er der Attitude i denne Byron- paakaldelse, saa er til Gengæld Digtet selv saa frisk og ungt som hans egen Kærlighed. Det har Ungdommens Mod til at se sit Livs Morgen i Dødens Belysning, og det har dens Trang til at dvæle ved Udmalingen af Dødsøjeblikket, samtidig med at der i hver Linie aander den hedeste Strøm af Liv.

Tilblivelsesstedet er Sorø-Regensen; her sidder han »mellem mulne Lig« og længes efter *hende*; han kan le og drikke med Kammeraterne,

men dybt i Formens Indre,
der sidder Sjælens Vee.

Med Længslens Kraft tryller han sig saa tilbage til »Basnæs med gamle Taarne ved Østersøens Vig«. Den farlige Elskovsleg er i Gang med sine lønlige Stunder og søde Hemmeligheder; med den stadige »Væren paa Udkig«; men »hvad ingen vide maa«, det ved de naturligvis alle, eller de aner det. Fra den strenge Husherre — som vel nok er begyndt at angre sin rundhaandede Gæstfrihed — møder de Panderynken og Haansmil; men just da de føler sig allermest usikre, trykker hun ham en mørkebrun Lok i Haanden til Pant paa sin Kærlighed.

VII

Det varde ikke længe, før Lokken blev gengældt. Omtrent samtidigt med Digtet skriver Bagger — ligeledes fra Sorø-Regensen — et Brev til Thora (dateret d. 7. Jan. 1828), i hvilket det hedder: »Jeg sender Dig en Visk eller Tot af mit Haar; for Guds Skyld anstil ingen Sammenligning mellem den og din Lok«. Om den nære Sammenhøighed mellem Digt og Brev vidner iøvrigt den Omstændighed, at han i dette citerer et Par Strofer fra Digtet: »Undre Dig ikke, min Thora«, hedder det, »om jeg stundom henslænger Spøg blandt den dybeste Alvor. Det er saa min Natur:

Af Lyst kan Øiet tiadre
Og Læben høit kan lee,
Men dybt i Formens Indre,
Der nager Væsenets Vee.^{*)}

Den Sammenhæng, hvori Stroferne anbringes i Brevet, er imidlertid en anden end den, hvori de forekommer i Digtet; der staar de jo som et Udtryk for, at han bag en kaad Maske kan skjule sin Længsel efter hende. Her faar de en videre Betydning, idet han giver dem almen Gyldighed; ogsaa naar han er hos hende, kan han føle Sorgen bag Munterheden. Han er *Melankolikeren af Temperament*.

Hvad der er Digtets Nerve: den første hemmelige Elskovs Uro og Jubel, er iøvrigt ogsaa Brevets: »Der var saa meget, som jeg ønskede at meddele Dig; men jeg tør ikke ved denne Leilighed; tænk Dig, Thora, om nogle opsnappede disse Linier! . . . Ved Gud, dersom jeg forvoldte, at Sorg og Uro kom ind i dit Hjerte, hvor der, før min Mellekomst, herskede Fred og Glæde, — jeg kunde af Fortvivlelse

*) Olrik S. 36.

gøre hvilket som helst ved mig selv. . . . Hvis nogen erfarede vort Forhold, vilde han maaske dadle os; erklære det for alt for tidligt; altfor ubesindigt — vær i saa Henscende fuldkommen beroliget . . . . byg paa min Troskab som paa et Granitfjæld.»

Alt tyder paa, at Familien Fiedler — belært af Juleforiens Erfaringer — ikke den følgende Sommer (1828) har indbudt Carl Bagger som Gæst paa Basnæs. I Stedet for maatte han sidde i København og tjene Penge som Korrekturlæser eller Journalist. Allerede i Maj skriver han til en soransk Ven, at han og hans Kammerater er velkomne til at bo hos ham, hvis de kommer til København den Sommer.*) Han har altsaa vidst, at der ikke blev noget af Herregaardsliv den Ferie. Men af Længslen skabtes et af hans bedste Digte, »Sommeren«.

At dette Digt stammer fra Tiden før Katastrofen, er aabenbart. Der er ingen Skygge af Begivenheden at spore, ingen Slange i Paradiset. Grundstemningen er en ungdommelig Fortrydelse over, at han ikke kan faa Lov til »varm og nær« at elske sin Pige.

Fru Thora Bagger har for Vilh. Møller erklæret, at Digtet maa være skrevet senest 1830. Jeg tager næppe Fejl ved at henlægge det til Sommeren 28. Efter at Thora i August 29 havde født deres Barn, var Basnæs stængt for ham. Men Digtet hentyder til et Besøg paa Basnæs »ifjor«, der altsaa maa ligge forud for 1829.

Første Gang, der spores en Smule Nedstemthed i Tonen mellem dem, er i Digtet »Efteraar og Vinter«. Det er ikke ganske frit for, at Bagger giver sin Thora en Lektion. —

*) Vilh. Møller II, S. 547.

H. G. Olrik har ganske sikkert Ret, naar han læser Digtet som en Dialog i Brevform: hun klager over, at det nu er Vinter paa Basnæs; men han afviser hendes Klynken med at minde hende om, at det jo dog *har været Sommer* og vel nok bliver det igen engang. Er det hende ikke nok, saa kan hun jo da — som han — leve med de store Aander, der altid kan skabe Sommer i ens Sind; ogsaa dette Digt har Fru Bagger tidsfæstet til »senest 1830«. Som bemærket af Olrik, er det imidlertid neppe sandsynligt, at de umiddelbart efter Katastrofen har underholdt hinanden om Vind og Vejr. Det er tiltalende at henlægge det til Sen-Efteraaret 28, umiddelbart efter at Thora er kommet hjem fra sit Københavns-Ophold, det som fik saa skæbnsvangre Følger.*) Digtet mangler den Fyrighed, som har præget hans tidligere Vers til hende. Der er den besiddendes Ro og Overlegenhed i Tonen. Elskeren har faaet sin Vilje. —

Næste Gang, Sangen toner, da bliver det en værdig Hymne til det tabte Paradis. Digtet hedder »*Vaaren*«. Fjernt fra sit elskede Basnæs og stængt ude derfra ved Kerubens Flammesværd sidder Digteren i Hovedstaden, mens Vaaren kalder og minder, og de vaagne Drømme fører ham derhen, han vil! En fortrolig Ven følger ham paa hans Digterrejse, al hans tabte Rigdom skal Vennen se, og sit forpinte Hjerte skal han aabne for ham; ikke blot er Lykken tabt; men den er endt i Skam og Fornedelse. Saa giv du mig da, du lyse Vaargudinde, at min Aand maa lutres og mine Tanker blive rene.

Naar Bagger kredser om det intimeste i sit Liv

*) Olrik henlægger det til Tiden før Thoras Besøg i København.

-- det hvorfor der bødedes saa haardt — holder han af at gemme sig bag et fremmed Klædebon. I Digtet »Bortreisen« er den Ham, hvori han forpupper sig, en indisk Elegi. I Begivenhedernes ydre Træk — den vaarskønne unge Pige, som kommer til sin Ven og søger at afholde ham fra at begive sig ud paa en Rejse — holder han sig tæt op af sit Forbillede. Men mens i Elegien den unge Pige er et ubrudt Billede af en ung, æterisk og dugren Vaargudinde, forglemmer hun sig pludselig i Baggers Digt og bliver saa djærvt og dansk veltalende, at det klin-ger som et Skænderi med den hjemligste Atmosfære.

»Troer Du, at Du modner din Forstand
ved at see paa fremmed Jordbunds Træer?
See blot rigtigt paa vort eget Land.«

»Vil Du lære andre Landes Sprog?
Ak, det Sprog, din Pige med Dig talte
Sagde tidt Du før, var skønnest dog;
Thi med det vi bedst vor Lykke malte.«

I Elegien forlyder der intet om, at den elskede rejser for at forøge sine Sprogkundskaber — den unge Pige bebrejder ham blot i al Almindelighed hans hvilcløse Omflakken —; men i Forbindelse med Carl Bagger klinger det meget naturligt. Han var en sproglig Begavelse, og han led under dette aldrig at faa Lejlighed til at sætte Foden uden for Danmarks Grund. Da han i 1836 løb i Havn i de smaa provinssielle Forhold i Fyens Hovedstad, lyder der et Suk fra ham til Vennen H. C. Andersen: »Lykkelige Andersen! Du betænker ikke, at Du dog eengang har været paa de Steder, i de Lunde, ved hiint Hav,

hvilke mængen Dansk, mængen dansk Digter endogsaa aldrig vil komme til at see.«*)

I Baggers Digt er endvidere indført en Person, som Kilden ikke kender noget til: det er Pigens Moder. Mens det hedder i Elegien, at den unge Pige »holdt Øie med Dragerne af hendes Rode« (Skildvægterne), og at hun kun havde »borttaget de Ringe, der plejede at pryde hendes Ankler, for at ikke deres Raslen skulde udsætte hende for Elendighed,« har Bagger en helt anden Historie at berette:

Moder min det ikke vide maa,
Derfor løsned jeg de gyldne Ringe o. s. v.

Og da hun drister sig til at træde ind i hans Telt, er det først efter at have spurgt ham:

Tør jeg troe, at den derinde boer
Ikke myrde vil min Moders Glæde.

Og mens den unge Pige i Elegien helst straks havde kastet sig i sin elskedes Arme, og kun »af Undseelse afbødede hans Omfavnelse«, er hun hos Bagger yderst ængstelig og føler sig først rolig, da han har lovet at handle »som om mange paa os saa«. Udtrykket har ikke megen indisk Klang, men minder langt snarere om den Terminologi, vi kender fra de Dage, da Carl Bagger og Thora legede Skjul med Familien Fiedler. Den indiske Elegi falder da efterhaanden ud til at blive et københavnsk Digt om Minderne fra de første farlige Stævnemøder paa Basnæs. Men den, der dvæler i Minderne, havde paa det Tidspunkt oplevet, hvor galt det kunde gaa, hvor blodigt den lille Fod kunde saares; herom vid-

*) Vilh. Møller, Side XIV. Fodnote.

ner tydeligt nok hendes Angst og hans højtidelige Forsikring om at ville være kydisk mod sin lille Pige, »ønske fromt og have rene Tanker«. Saadan tales der ikke før Syndefaldet. At Digtet stammer fra Tiden efter Katastrofen bekræftes da ogsaa af en Notits hos Vilh. Møller. Enkelte Udtryk og Vendinger minder om »Foraaret«, med hvilket det muligt er samtidig. I begge Digte skildres den let svævende Vaargudinde med den fine Fod (»Den fine Fod ei stødes maa paa Jorden« (»Foraaret«), smlg. »Den fine Fod var ridset blodig« (»Bortreisen«)). Og begge er de født af et Sind, som har kendt de urene Tanker (»Giv smukke Tanker mig« (»Foraaret«), smlg. »Vi vil have rene Tanker« (»Bortreisen«)).

Det bliver da vel næppe for dristigt at antage, at Baggrunden for Digtet er en lille Konflikt mellem Thora og Bagger. Han har — træt og pint af det hjemlige Livs Vanskeligheder og Smaaligheder — ønsket at forfriske sin Aand og udvide sine Kundskaber ved en Rejse, maaske fristet hertil ved at se Svogeren Frederik Fiedler rejse til Tyskland paa Studiums Vegne; — men Thora har været ængstelig og har holdt igen.

I Digtet blev Rejsen jo imidlertid til Virkelighed. Ud af denne Fiktion springer da et nyt Digt »*Hjemkomsten*«. Naar han sad i København og længtes efter Basnæs, ja saa var han jo ret beset en Mand paa Rejse, og — netop som Dørene til hendes Kammer er allerstrengest stængte — gør det godt at behage sig i Fantasien om en længe attraaet Hjemkomst. Nu kommer han da og banker paa sin elskedes Dør. I de første Lykkens Dage var det hans »Ungdoms Flammetanker« (»Et Sendebrev«), der

bad om at blive lukket ind. Nu er det en prøvet Mand, der har faret over mørke Vænde og træet søger hjem til hende, der aldrig glemte ham. Baade Thora og Basnæs er saare let kendelige: Pigen med det mørke Haar . . . . ildfuld . . . . ung af Aar . . . .; trofast mod den, hun holder af, men maa savne, trykker hun hans Haarlok mod sine Læber.

Og Basnæs i »Regnvejr, Sol og Tordenbrag«; — ganske som i »Foraaret«, hvor det hed: »Her har jeg seet Lysets Herlighed i Tordnens Sky«. Er dette sidste Digt dugget af Vemod over den spildte Lykke, er »Hjemrejsen« en Drøm om, at de stængte Porte — trods alt — engang vil aabnes, og det tabte vindes igen. —

Ogsaa i Folkevisens Toner synger Bagger, med Digtet *Ridder Strange*, ud af sit eget Sinds Fortrykthed. Ret nøje følger han Handling og Tankegang i Visen: men de tilsyneladende smaa Afvigelser taler et stærkt personligt Sprog: Sidselille bliver uden Betænkning til *Thora*, og uden Hjemmel i Folkevisen sender hun — da hun skal føde sit Barn — en sorgfuld Tanke til *sin Moders Borg*. Naar Bagger i sit Digt — i Overensstemmelse med Folkevisen — lader Moderen true med at brænde Sidselil og hænges hendes Eisker, er det en poetisk Omskrivning for *Basnæshjemmets Vrede*. Uden Hjemmel i Forbilledet er — i Baggers Version — Ridder Stranges tilidsfulde *Trods* og til sidst Udmalingen af hans vilde *Skyldfølelse*; i hans eget Liv og Sind har de Hjemmel.

Allerede Schwanenflügel har ment, at ogsaa i Digtet »*Fragmenter af den spanske Krønike*« maskerer Bagger sin egen Kærlighedshistorie.

XIV

Først møder os den syttenaarige Ynglings Drøm,
som bliver til Virkelighed i Ximenas (Thoras) Skik-
kelse. Men ligesom Baggers egen Bejlen ikke fandt
Naade hos Faderen, hedder det i Digtet:

Pas paa, Ximena, om en føie Tid
Vil Strid der opstaae mellem vore Fædre.

Striden ender i Digtet som i Virkeligheden med
Faderens Død. Dog, det var ikke Meningen: han
vilde saare ham i Skuldren — Sværdet

Løb nedenfor, og han sank baglæns ned,
Prælat, o bed om Naade for Rodrigo.

Mens Digtet iøvrigt ret nøje følger sine Kilder —
bl. a. de spanske Cid Romancer*) — gaar Bagger her
sine egne Veje. Den Rodrigo, der angrev, at han ikke
nøjedes med at saare i Stedet for at dræbe sin Mod-
stander, er fjernt fra Historiens og Digtningens Cid;
men saadan har Carl Bagger følt det, naar han jages
des af Selvpinsler: da han tog sin elskede, var det
en Trods mod hendes Fader; han vidste, at han saa-
rede ham; men dræbe ham — nej det var aldrig fal-
det ham ind. — Det hedder videre i Digtet, at Sindet
er vildt af Sorg. Men Skæbnen kan bæres, og alt
kan blive godt:

»Med Tiden blier Ximena vel din Brude»

Men en Daad maa øves:

»Erobre Zaragoza, kæmp for Christus.»

— — — —

»Saa lad ham ride da mod Zaragoza...»

*) se videre Noterne Side 287 og flg.

Digtet ender brat. Naar mon Rodrigo at indtage Zaragoza? Tiden skulde vise det.

Baggers Ridt mod Zaragoza gik i hvert Fald gennem dybe Fald.

Og saa har vi da til sidst den pragtfulde Finale: *Dampskibet »Løven«*. (1836).

Forkrænkelighedens Bæger var tømt indtil Børmens sidste Draaber. Nu var der kun een af to Muligheder: fuldkommen Undergang eller øjeblikkelig Redning. Det blev det sidste, og det skete i Form af en mægtig sjælelig Rystelse, den der er Digtets Indhold. Bagger har faaet at vide, at man vil tage hans Thora fra ham, maaske for bestandig. Det *maa* ikke ske, det *skal* ikke ske. Saa kører han da med Dagvogn til Korsør, hvorfra Dampskibet *Løven* skulde føre hende til Hamburg, og tilbringer der nogle faa Timer med hende, inden Afskedsøjeblikket slaar.

Det er et af de blodigste Digte, vor Litteratur ejer: en rig Aands Opvaagnen til Dom over et forspildt Liv. Med Fortvivlelsens Patos pisker han sig selv i vild Ruelse, for saa pludselig at slaa over i stolt Selvfølelse. I det mindste *hun* skal vide, at

Jeg har dig elsket, hvad de saa end siger,
Saa højt som dette Hjærte elske kan.

Og i det mindste *hun* skal forstaa, at han ikke tør maales med Hverdagsmaal; han er Digteren, og

Dyrt maa den alvorfulde Skjald betale
De smukke Fløitetoner paa sin Luth.

Saa bryder som i Lysct af et Lyn Mindet om de svundne, lykkelige Dage frem — kun for i vild Dis-

XVI

harmoni at slaa over i et Skrig af Længsel efter Udslettelse. Da først faar Sindet Ro. Lidelsens Baal er brændt ned — og Digtet kan glide ud i en rolig Tillid til en ny, en kommende Lykke. —

Et Par Maaneder efter sad Bagger i Odense som Redaktør af Fyens Stifts Adressavis — han syntes borgerlig set at være reddet. Men den, der kunde digte sig ud af Sorgen over sig selv, formaade ikke at tilsætte sin Karakter det islæt af Fasthed, som ene havde kunnet hjælpe ham. Det er ikke mindst Illusionen i den faldnes Tro paa en Genrejsning, der gør »Dampskibet Løven« til saa tragisk et Digt. — —

Som en smuk Efterskrift til sine Kærlighedsdigte har Bagger sat Thoras Moder — hvem han gennem alle Tilskikkelser vedblev at holde af, og som holdt af ham igen — et værdigt Eftermælc, i Digtet »Juliane Marie Fiedler«.

Naar Helten gifter sig, ender som bekendt hans Historie: ud af den første Kærligheds sarte Sødme, af Erobringens Kampglæde, af Længslens Vemod kunde Bagger digte. Men Besiddelsens Hverdag lod ham stum.

Der er et Ord i Sproget, som Bagger atter og atter tager i sin Pen, men uden nogensinde helt at forstaa dets Betydning; det er Ordet *Frihed*. Han vidste ikke, at den, der vil være *fri*, maa kunne beherske indefra. For ham blev Frihed det samme som Tøjlesløshed. Derfor gik hans Liv i Stykker. Han har mange Navne for Afskygninger af det Frihedsideal, som han saa begejstret besynger: snart er det

Bakkantens Hymne til Munterheden, snart *Zigenerens* Lovsang for det ubundne Vandreliv, snart *Republikanerens* Dyrkelse af den simple, jævne Mand.

I det lille, tidligt skrevne Digt »*Til Bacchus*« sender Vinguden til hans Vugge:

to Engle ned
Min Vinterst og min Munterhed.

Han blev sin Genius tro Livet igennem, og han holdt sit Løfte: at blive »En Gud for Skidenhoben«. Der er ingen Tvivl om, at naar Bagger i de simpleste Knejer i Selskab med Venner, hvis primitive Gemytter ingen Dyd eller Pligt holdt i Tømme, hengav sig til Øjeblikkets Lystighed, kunde han føle en Frihedens Inspiration, der gjorde ham til en »Gud« for Bærmen. Han har haft noget af den samme aandelige Begavelse, der udmærkede Wessel; hans Vid gjorde ham til den selvskevne Fører i hvert Drikkelag. Det fortælles fra hans Odenstid, at da Værten i en Vinstue, hvor han holdt til Huse, var Bagger lidt vel paatrængende med sin Regning, forlagde han uden videre Residensen til et andet Vinhus. Men Følgen blev, at det første ganske tømtes for Gæster. — Baggers Vid havde været Sjælen i deres Bakkkanaler, og de fulgte ham til det nye Sted, indtil den besværlige Vært maatte bede om godt Vejr og love aldrig at genere Bagger med nogen Regning.*)

Det gyldigste Mindesmærke, han har sat Drikke-daaden, er det ypperlige Digt: »*Ballade*«. Den trettenaarige Parykmagersøn øver den Bedrift i eet

*) *Dollersis* Side 89.

Drag at tømme den Punchebolle, som ingen af de mange prøvede Svende turde binde an med; men Skæbnen indhenter ham, og han synker i en Rendessten:

Med Høed'et i Rendesteens Blødme,
Med Munden i Mudderets Grødme,
Med begge Been ivejrl
Iddrikkende Bundfaldets Sødme
Stod han i Aftenens Rødme
Under Skyglans og Stjernesvær.

Han staar der endnu som et Varsel for ligesindede.

Til Hælvtten Bakkant, til Hælvtten Zigeuner ser vi i »*Promenaden om Natten*« stud. jur. Carl Bagger Arm i Arm med sin Soldebroder stud. theol. Søren Wedege Blicher paa Vandring hjem ved Nattetide fra et lystigt Lag. En trykkende Blyhat er »smedet om hans Pande«; men hjem vil Bagger ikke; han vil slentre og vrøvle og snakke fortroligt om sine skuffede Skuespillerplaner (i hans demokratiske Sind bliver Skuespilkunsten til Frihedens eget Symbol).

Til dette fortroligt slentrende er Nattens Gadeliv en stimulerende Ramme: Vægteren, Tøsen og Branden. Her under Nattehimen er han fri som Zigeuneren. — Digtet er et ærligt Snit ind i den Tid og det Liv, i hvilke *Lystighed* var blevet Bagger en daglig Fornødenhed. At det ikke var Lykke, vidste han godt, da han som Motto til sit Digt satte la Bruyères Strofer:

Il faut rire avant que d'être heureux
De peur de mourir sans avoir ri. —

Det Digt, i hvilket Bagger synger sig allergladest i sin fuglefri, stolte Bohémenatur, er »*Zigeunerskens*«. Som Zigeuneren havde han ogsaa maattet

»sove foruden Væg eller Tag,
Under Regnens skyllende Vand.«

Men før ham har Stjernerne dog lyst paa Himlen,
mens »de fine« bærer dem paa Kjolen. Han bytter
ikke. Han er en Troubadour, en Folmer Sanger; sin
Frihed sælger han ikke.

Den samme djærve Selvtillid og frejdige Fart paa
Livsfærden besynges i »*Piratens Endeligt*«. Han ved,
hvad han er værd: en Drot er han, men de, som
bærer Scepter og Kroner, er Smaafolk. Lad Døden
kun komme og vær lystig til, eller som det hed i
»Ønskerne«

»lad Skibet seile, saa kort, Du vil,
Naar Fartøjet løber blot muntert til.«

— Bagger yndede at kalde sig *Republikaneren*. Ikke
saa mange Aar før sin Død skriver han*): »Jeg har
fra min tidligste Barndom hyldet de republikanske
Grundsætninger, hvortil jeg endnu beklender mig,
og som jeg, med Guds Bistand, først skal forlade,
naar mit Hoved lægges under Mulde.« Hans Repu-
blikanisme er imidlertid ikke at opfatte i almindelig
statsretlig Forstand; den er en Fremhævelse af det
oprindelige, det jævne og det ubundne i Menneske-
naturen. Det generer saaledes ikke Republikaneren
Bagger at skrive Hyldestdigt til den reaktionære
Stemann, hvis personlige Menneskeværd han paa
nært Hold havde lært at skatte, og den Ansøgnings-
skrivelse, hvormed han henvender sig til Kr. VIII
om at tildele ham Postmesterembedet i Middelfart,**)

*) Vilh. Møller, S. XLIX. Fodnote.

***) Vilh. Møller II, S. 558.

fattet af en republikansk Haand, men den har Pletter af Bohémens Jargon, som naar han f. Eks. henstiller til Fyrsten »at tage en Ambe paa Navnenc Carl og Bagger«. Ejendommeligt er det ogsaa, at han i Digtet »Næsbyhoved Søe« i næstsidste Vers lader Nattergalen slaa »republikansk«, mens han i andet Vers bruger et Billede som dette:

Da høres i Bølgenes hulkende Graad
En Psalme, som var det en kongelig Baare.

Baggers Republikanisme synes iøvrigt i de senere Aar mere og mere at have taget Form af en Fantasi over en forestaaende Verdensrevolution, en Fornyelse fra neden med den simple Mand som Fører. Herom tales tydeligt i de to ejendommelige Digte: »Et Svar til min Svoger« og »En Faders Testamente til Sønnen«.

Det første er et Svar paa en Opfordring fra Svogeren Fr. Fiedler til at oversætte Byron, hvilket Bagger afviser bl. a. med den Motivering, at han ikke ønsker at være »Byrons danske Drog«. Dertil har han for selvstændige Tanker: der forestaar Verden — hedder det — en ny Kirke og

En simpel Mand skal af det simple Grus
Omforme Jorden . . . . .

Fra Frankrig er det, at denne Renaissance skal tage sin Begyndelse. »Jeg har elsket denne Nation«, siger han et Sted, »fordi det er min Overbevisning, at det Lyn, som fra det ægte aandrige Vatikan skal udslynges over Vankundighedens Verden, vil og maa komme fra det Land, der ikke . . . fortaber sig i egoistisk Velbehagelighed over sig selv, men hvis

mægtige Puls slaar varmt for *alle Lande*, for *Menneskehedens Vel.**)

I Kamp for dette Ideal sender han sin Søn til Fronten som Sansculotte og Armøds Ven. Og det skal være Arven fra Far til Søn: selv som Tigger at overholde Hjerterets simple Charte. Men med en for Bagger yderst karakteristisk Vending slaar han pludseligt om og anbefaler Sønnen ikke at spilde sit Krudt paa at hade Rusland og sværme for Polen; for det er haabløst. Ønsk langt hellere:

at snarligt en Forsoner Stjerne
Maa over alle Verdens Lande staae.

Der var visselig ikke Stof til en Verdensreformator i Carl Bagger, han, hvis Væsen — som hans Hustru vidner det — var Blidhed.**)

I hvert Fald synes Blidheden efterhaanden at være blevet et fremtrædende Træk i hans Væsen, der oprindeligt var sammensat af de særreste Modsetninger. Det er en saadan, vi møder her, uformidlet i »En Faders Testament«, naar han brat svinger fra mandig Trods til afmægtig Blidhed. Bakkanten, Zi-geuneren, Republikaneren: det er Udtryk for den samme Side af hans Væsen. Den sanseløse Livsnysder er imidlertid ogsaa en Grubler, der filosoferer tungsindigt over Liv og Død. Han var sig denne Dobbeltthed i Væsen bevidst; herom vidner bl. a. Digtet »En Vision«. Han paakalder her begge sit Livs Genier: baade den onde — den han tiest søgte — og den gode; de skal løse Gaaden for ham: hvad er der *efter* dette Liv? Skal vi leve evigt i en for-

*) »Øieblikkets Børn« 1845, Forordet.

**) Dølleris S. 132.

ædlet Substans, eller er der kun en Grav, et evigt Mørke? Gaaden løses ikke for ham: »for Engle veed ei meer end stakkels jeg«. Digtet bør sammenholdes med en af Strøtankerne,^{*)} i hvilken han fantaserer over det, som sker, naar et Menneske dør: en Engel læger alle Saar, og Legemet vaagner i et nyt Liv »som det var i dets muntreste Ungdom. Saaledes kun kan man ønske sig at leve op igen, man maa leve op heel, som man var her: der gives ingen *Sjæl og Legeme, ikke to Ting, men en Eenhed*, som hedder *Person*«. En hel Række af Baggers Digte — forøvrigt de ringeste — giver Udtryk for denne naivt formulerede Evighedsopfattelse, saaledes en Del Mindedigte over afdøde. Eet af dem er interessant ved den originale Maade, hvorpaa han spalter sit eget Jeg i to kæmpende Modsetninger. Fra Kirken lyder Salmistens Afskedsord til den døde; men udenfor lytter Bakkanten til den søvnige Klang. Nej, i blank Falerner vil han drikke sin Vens Gravøl; med Smil vil han mindes ham. Nu kalder igen Tonerne fra Kirken. Bakkanten drages, Salmisten har besejret ham, for

»Jeg selv har jo skrevet, hvad inde de sang.«

Som han i sin Kunst svinger fra den »elegante klædte Musa« til »Musa vulgivaga«,**) svinger han i sit Liv mellem den tungsindige Livsiagttagen og den blinde Livsfortæren, en bestandig Uro, der gjorde ham, Frihedselskeren, til en ufri Mand.

---

*) Vilh. Møller I, S. 335.

**) »Øjeblikkets Børn«. Forordet.

Den tredje Streng paa Baggers Lyre, Fædrelandet, er unægtelig den spinkleste. Han hører ikke til de Digtene,

der evigt sige:
»Danmark er en Slette, flad vor Strand,
Vel saa er det stygt at have Bjerge.«*)

og det er typisk, at i det eneste af hans Digte, som har rent fædrelandske Toner, (til Gengæld det populæreste), »*Den engelske Kaptajn*«, er Helten ikke dansk, men Englænder. Men med fin Kunst har Bagger derved, at det netop er en af Fjendens Rækker, der væmmes ved det engelske Togt, fremhævet Udaaden og saaledes sat Danmark og den danske Flaades Skæbne i et særligt Relief.

Det er Daaden og Skønheden, som inspirerer Bagger. Overalt, hvor den øves og findes, er hans Fædreland. Men uden for Danmarks Grænser naaede han aldrig, saa hans skønne Naturskildringer bliver alle en Hymne til Danmark — eller rettere en lille Plet af Danmark, den eneste han rigtigt kendte og elskede: Basnæs. Her var hans rette Fædreland.

Han skildrer det helst og bedst i Tordenluft og Uvejrstemning.

III.

Da Bagger i 1836 »skriver lange Vers, jeg over mig,« var Vejen for en saadan versificeret Selvdom banet. Den forelaa nemlig allerede paa Prosa i Fortællingen »Min Broders Levnet«, som udkom paa Schuboths Forlag i Dagene mellem 20. Februar og 20. Marts 1835. Denne er en Fantasi over Baggers eget

*) »Til Læseren«, Smaadigte 1834.